

**Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

Факультет гуманітарної та економічної освіти

Кафедра педагогіки вищої школи

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ**

підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
(шифр і назва спеціальності)

**за освітньо-науковою програмою
«Освітні, педагогічні науки»**
(назва програми)

мова навчання _____ українська _____

Розробники:

Топольник Я.В. – професор кафедри педагогіки вищої школи, доктор педагогічних наук, доцент.

Рецензенти:

Саяпіна С.А., доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Чернякова О.В. – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної психології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри педагогіки вищої школи

Протокол № 1 від «27» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри Топольник Я.В. _____
(ПІБ)

Погоджено групою забезпечення спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Керівник групи забезпечення С.А.Саяпіна _____
(ПІБ)

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

«30» серпня 2021 р.

протокол № 1

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	вибіркова	
Загальна кількість годин – 150	Рік підготовки:	
	1-й	1-й
	Семестр	
	2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 3 самостійної роботи студента – 8	Лекції	
	14 год.	14 год.
	Практичні	
	26 год.	26 год.
	Самостійна робота	
	110 год.	110 год.
Вид контролю: екзамен		

Метою вивчення навчальної дисципліни «Компетентнісний підхід в освіті» є систематизація наукових уявлень здобувачів вищої школи про педагогічний сенс компетентнісного підходу, розкриття теоретико-практичних засад застосування компетентнісного підходу в професійній підготовці майбутніх викладачів, формування загальних, спеціальних, професійних компетентностей, достатніх для ефективного розв'язування стандартних і нестандартних комплексних задач у процесі освітньої діяльності, що забезпечить високий рівень їх конкурентоспроможності та затребуваності на ринку праці.

МАТРИЦЯ

2. Матриця результатів навчання, методів навчання, методів контролю з навчальної дисципліни «Компетентнісний підхід в освіті»

Результати навчання	Методи навчання	Методи контролю
<p>Здатність аналізувати наукові засади компетентнісного підходу в освіті.</p> <p>Здатність виявляти зміст і структуру професійної компетентності викладача вищої школи.</p> <p>Здатність до критичного аналізу дослідно-інноваційної та професійної діяльності за параметрами компетентнісного підходу.</p> <p>Готовність здійснювати ефективну викладацьку діяльність на засадах компетентнісного підходу.</p> <p>Здатність планувати та вирішувати завдання власного особистісно-професійного розвитку – чинника позитивної динаміки педагогічної компетентності та становлення професійної ідентичності.</p> <p>Готовність створювати умови конструктивної взаємодії та компетентності із суб'єктами освітнього процесу.</p> <p>Здатність застосовувати методологічний інструментарій компетентнісного підходу щодо організації освітнього процесу суб'єкт-суб'єктного характеру, організовувати діалогічне спілкування задля реалізації студентоцентрованого підходу у освітньо-професійній діяльності.</p> <p>Здатність до обґрунтування та опису концептуальних підходів, закономірностей та принципів управління компетентісно орієнтованою підготовкою здобувачів вищої освіти.</p> <p>Готовність здійснювати самоаналіз власної діяльності, оцінювати її результати та проводити коригування.</p> <p>Готовність до позитивного сприйняття нових викликів, ефективного вирішення суперечливих ситуацій і питань у професійно-педагогічній, науковій діяльності.</p>	<p>Поєднання традиційних та інтерактивних методів навчання з використанням інноваційних технологій:</p> <p>– словесні методи: лекція (проблемна, лекція з розгляду конкретних ситуацій, лекція-роздум, лекція-консультація, круглий стіл, тощо), пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, бесіда, диспут, дискусія за матеріалами лекції та вивчених літературних джерел, семінар-дебати, семінар-діалог, вирішення проблемних ситуацій, семінар-вирішення ситуаційних задач, аналіз конкретних ситуацій (casestudy);</p> <p>– наочні методи: спостереження, демонстрація;</p> <p>– практичні методи: обробка довідкової інформації, тезування, рецензування, самостійна робота (робота із інформаційними ресурсами, виконання завдань: конспектування, анотування, написання есе);</p> <p>відеометод: дистанційні, мультимедійні</p>	<p>спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне та письмове опитування, практична перевірка, рейтинговий контроль, взаємоконтроль (взаємооцінка), самоконтроль, оцінювання самостійної роботи (есе, наукові тези), екзамен.</p>

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л.	пр.	лаб.	с.р.		л.	пр.	лаб.	с.р.
Тема 1. Витоки та основні концепти компетентнісного підходу в системі вищої освіти	6	2			4	6	2			4
Тема 2. Теоретичні аспекти впровадження компетентнісного підходу у вищу освіту	14	2	2		10	14	2	2		10
Тема 3. Функції та напрями компетентнісного підходу у підготовці науково-педагогічних працівників у ЗВО	6	2			4	6	2			4
Тема 4. Професійна компетентність науково-педагогічних працівників у ЗВО	98	6	20		72	98	6	20		72
Тема 5. Теоретичні засади управління формуванням професійної компетентності майбутніх викладачів вищої школи	26	2	4		20	26	2	4		20
Усього годин	150	14	26		110	150	14	26		110

4.1. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Витоки та основні концепти компетентнісного підходу в системі вищої освіти	2	2
2	Теоретичні аспекти впровадження компетентнісного підходу у вищу освіту	2	2
3	Функції та напрями компетентнісного підходу у підготовці науково-педагогічних працівників у ЗВО	2	2
4	Професійна компетентність науково-педагогічних працівників у ЗВО	6	6
5	Теоретичні засади управління формуванням професійної компетентності майбутніх викладачів вищої школи	2	2
	Разом	14	14

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн	зфн
1	Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації.	2	2
2	Педагогічна компетентність викладача закладу вищої освіти.	2	2
3	Комунікативна компетентність викладача закладу вищої освіти.	2	2
4	Управлінська компетентність викладача закладу вищої освіти.	2	2
5	Рефлексивна компетентність викладача закладу вищої освіти.	2	2
6	Дослідницька компетентність викладача закладу вищої освіти.	2	2
7	Соціальна компетентність викладача закладу вищої освіти.	2	2
8	Конфліктологічна компетентність викладача закладу вищої освіти.	2	2
9	Іншомовна компетентність викладача закладу вищої освіти.	2	2
10	Фасилітаційна компетентність викладача закладу вищої освіти.	2	2
11	Інформаційна компетентність викладача закладу вищої освіти.	2	2
12	Концептуальні підходи до управління формуванням професійної компетентності майбутніх викладачів вищої школи	4	4
	Разом	26	26

4.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн	зфн
1	Компетентнісний підхід у вищій школі в Україні	4	4
2	Становлення системи основних понять і категорій компетентнісного підходу в умовах парадигмальних змін в освіті.	10	10
3	Компетентнісний підхід як об'єкт теоретичного аналізу в педагогічній науці	4	4
4	Професійна компетентність науково-педагогічних працівників закладу вищої освіти як індикатор ефективності їхньої діяльності	72	72
5	Компетентнісно орієнтоване управління підготовкою майбутніх педагогів вищої школи	20	20
	Разом	110	110

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

За накопичувальною 100 – бальною шкалою	За національною шкалою	
	<i>для екзаменів, звітів з практики, курсових робіт</i>	<i>для заліків</i>
90 – 100 балів	відмінно	зараховано
89 – 75 балів	добре	
60 – 74 балів	задовільно	
26 – 59 балів	незадовільно	не зараховано
0 – 25 балів	неприйнятно	

6. Засоби діагностики результатів навчання

Діагностика результатів навчання включає диференційований та об'єктивний облік результатів освітньої діяльності здобувачів і включає наступні блоки:

- контроль засвоєння теоретичних знань (усне опитування, обговорення проблемних питань, розв'язання ситуаційних завдань, виконання аудиторних та позааудиторних робіт тощо на практичних заняттях);
- контроль самостійної роботи здобувачів (есе, наукові тези);
- підсумковий контроль: семестровий екзамен.

Питання до екзамену

1. Витоки та основні концепти компетентнісного підходу в системі вищої освіти.
2. Етапи становлення компетентнісного підходу у вищій освіті.
3. Реалізація компетентнісного підходу в рамках Болонського процесу.
4. Концептуальні засади реформування системи вищої освіти за міжнародними стандартами через запровадження компетентнісного підходу.
5. Реформування вищої освіти через запровадження положень Національної рамки кваліфікацій.
6. Компетентнісний підхід у вищій школі в Україні.
7. Становлення системи основних понять і категорій компетентнісного підходу в умовах парадигмальних змін в освіті.
8. Компетентнісний підхід як об'єкт теоретичного аналізу в педагогічній науці.
9. Професійна компетентність науково-педагогічних працівників закладу вищої освіти як індикатор ефективності їхньої діяльності.

10. Загальні, базові і спеціальні фахові компетентності викладача вищої школи.
11. Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації.
12. Теоретичні аспекти впровадження компетентнісного підходу у вищу освіту.
13. Сутність компетентнісного підходу
14. Поняття «компетентність» і «компетенція».
15. Етапи впровадження компетентнісного підходу
16. Функції та напрями компетентнісного підходу у підготовці науково-педагогічних працівників у ЗВО.
17. Функції компетентнісного підходу.
18. Принципи компетентнісного підходу.
19. Напрями компетентнісного підходу у підготовці майбутніх фахівців.
20. Етапи реалізації компетентнісного підходу.
21. Професійна компетентність науково-педагогічних працівників у ЗВО.
22. Педагогічна компетентність викладача закладу вищої освіти.
23. Комунікативна компетентність викладача закладу вищої освіти.
24. Управлінська компетентність викладача закладу вищої освіти.
25. Рефлексивна компетентність викладача закладу вищої освіти.
26. Дослідницька компетентність викладача закладу вищої освіти.
27. Соціальна компетентність викладача закладу вищої освіти.
28. Конфліктологічна компетентність викладача закладу вищої освіти.
29. Іншомовна компетентність викладача закладу вищої освіти.
30. Фасилітаційна компетентність викладача закладу вищої освіти.
31. Інформаційна компетентність викладача закладу вищої освіти.
32. Цифрова компетентність: сутність поняття та динаміка його розвитку.
33. Формування полікультурної компетентності в освітньому просторі закладу вищої освіти.
34. Організаційна складова професійно-педагогічної компетентності викладача ЗВО.
35. Методичні аспекти професійно-педагогічної компетентності викладача вищої школи.
36. Прогностична складова професійно-педагогічної компетентності викладача вищої школи.
37. Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти на засадах компетентнісного підходу.
38. Аналіз стану дослідження проблеми організації самостійної роботи здобувачів.
39. Значущість організації самостійної роботи студентів з навчальних дисциплін на засадах компетентнісного підходу.
40. Перспективи реалізації компетентнісного підходу в організації самостійної роботи здобувачів.
41. Реалізація компетентнісного підходу в організації самостійної роботи здобувачів.

42. Самостійна робота як ефективний засіб реалізації компетентнісного підходу до навчання та активізації навчальної діяльності здобувачів вищої освіти.
43. Концептуальні підходи до управління формуванням професійної компетентності майбутніх викладачів вищої школи.
44. Закономірності управління формуванням професійної компетентності майбутніх викладачів вищої школи.
45. Принципи управління компетентнісно орієнтованою підготовкою майбутніх викладачів вищої школи.

7. Рекомендована література

Основна

1. Бялик О.В. Професійно-педагогічна компетентність викладача закладу вищої освіти: навч. посіб. МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань: Візаві, 2020. 127 с.
2. Компетентнісний підхід у вищій школі: теорія та практика: монографія / кол. авт.; за заг. ред. О.А.Жукової, А.І.Комишана. Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2021. 264 с.
3. Компетентнісний підхід у професійній підготовці. Електронний посібник для самостійної роботи здобувачів третього освітньо-наукового рівня (доктор філософії) / Укл. Гриньова М.В., Кононец Н.В. Полтава: Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка, 2020. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/9313>
4. Компетенції викладачів вищої школи в добу змін: діагностика та аналітика (за результатами дослідження в Київському університеті імені Бориса Грінченка) / Хоружа Л., Братко М., Котенко О., Мельниченко О., Прошкін В.; за наук. ред. д-ра пед. наук, професора Л.Хоружої. Київ: Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2018. 92 с.
5. Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни «Компетентнісний підхід в освіті» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Освітні, педагогічні науки» спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки денної та заочної форми навчання / Уклад.: Я.В.Топольник. Слов'янськ: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2021. 165 с.
6. Професійно-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу: навчальний посібник / за ред. І.Л.Холковської. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2017. 144 с.

Допоміжна

1. Головань, М. М. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*. 2008. №3. С.23-31.
2. Голуб Н.П., Поторій М.В., Лендел В.Г. Самостійна робота як ефективний засіб реалізації компетентнісного підходу до навчання та активізації навчальної діяльності студентів хімічного факультету. *Науковий вісник*

- Ужгородського університету*. Сер.: Хімія. 2021. Вип. 1. С. 72-77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuchem_2011_1_19.
3. Концептуалізація компетентнісного підходу до професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту в контексті змішаного навчання: колективна монографія / за заг. ред.: О.К.Корносенко, О.В.Даниско; Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г.Короленка. Полтава: ПНПУ імені В.Г.Короленка, 2021. 252 с.
 4. Панфілов Ю., Фурманець Б. Компетентнісний підхід в освіті: досвід, проблеми, перспективи. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2017. № 3. С. 55-67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipuss_2017_3_8.
 5. Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у системі післядипломної освіти: науково-методичний посібник / Єрмоленко А.Б., Набок М.В., Шевчук С.С., Масліч С.В., Кулішов В.С. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. 101 с.
 6. Ягупов В.В., Свистун В.І. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти. *Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська Академія». Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота*. Київ: КМ Академія, 2017. Т. 71. С. 3-8.
 7. Яковенко Т., Фаттахова С. ІКТ-компетентність педагога як інструмент підвищення рівня його професійної компетентності. К.: Вища школа, 2018. 98 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років: проєкт. URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>
2. Концепція педагогічної компетентності. URL: <http://www.kgpa.km.ua/?q=node/233>
3. Підготовка й організація роботи викладачів. URL: http://pidruchniki.ws/10310208/psihologiya/pidgotovka_organizatsiya_robiti_vikladachiv.
4. Про вищу освіту: Закон України № 1556-VII від 1 лип. 2014 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
5. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України № 776 від 16.07.2018 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitkupedagogichnoyi-osviti>.
6. Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року: проєкт. URL: http://osvita.ua/doc/files/news/438/43883/HE_Reforms_Strategy_11_11_2014.pdf

9. Посилання на дистанційний курс

дистанційний курс «Компетентнісний підхід в освіті» (<http://ddpu.edu.ua:9090/moodle/enrol/index.php?id=1363>).